

Zpráva z konference Aktuální výzvy paliativní péče 2020¹

Lenka Holasová (Univerzita Karlova)

Na podzim minulého roku měla proběhnout konference „Aktuální výzvy paliativní péče“ pořádaná Českou společností paliativní medicíny (dále jen ČSPM). Pandemická situace bohužel přípravu této konference poněkud změnila. ČSPM se však obtížím postavila čelem a připravila 4,5hodinový webinář, který byl v prosinci 2020 uspořádán ke sdílení nejnovějších poznatků a aktuálních témat v paliativní péči. V tomto článku shrneme zajímavé prezentace odborníků, jejichž obsahy mohou být pro toto specializované multidisciplinární číslo *Fóra sociální práce* vhodné k zamyšlení nad důsledky covidové pandemie v roce 2020.

Výpis prezentací v sympoziu:

1. Kateřina Rusinová — 7 věcí, které byste měli vědět o covidu-19
2. Irena Zavadová — Doporučení ČSPM a Fóra mobilních hospiců ke covidu-19
3. Karolína Pochmanová, Monika Marková — Provoz hospice v době nouzového stavu
4. Ondřej Sláma — Klinické aspekty využití metadonu v paliativní péči
5. Lucie Hrdličková, Michal Kouba — Zápis paliativní konzultace v dokumentaci: struktura, adresáti, autocenzura
6. Mahulena Exnerová — Návrh koncepce dětské paliativní péče
7. State of the art / Představení 5 nejvýznamnějších studií v paliativní péči za uplynulý rok
8. Kateřina Jirsová — Paliativní sedace u existenciálního utrpení
9. Karolína Vlčková — Spouštěče pro časnou indikaci paliativní péče u pacientů s tumory
10. Karolína Vlčková — Asociace mezi porozuměním nemoci a plánováním péče v závěru života
11. Pavel Svoboda — Má paliativní intervence v domovech pro seniory potenciál snížit čas strávený na akutním lůžku?
12. Zuzana Křemenová — Medicína založená na důkazech a efektivní zvládnání bolesti u pacientů s pokročilými nádory

---

¹ Tato práce vznikla za podpory projektu „Kreativita a adaptabilita jako předpoklad úspěchu Evropy v propojeném světě“, reg. č.: CZ.02.1.01/0.0/0.0/16_019/0000734, financovaného z Evropského fondu pro regionální rozvoj a řešeného na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Projekt je realizován v rámci výzvy Excelentní výzkum a jeho výstupy jsou určeny pracovníkům výzkumných organizací a studentům doktorských studijních programů.

MUDR. KATEŘINA RUSINOVÁ, PH.D. – 7 VĚCÍ, KTERÉ BYSTE MĚLI VĚDĚT O COVIDU-19

Dr. Rusinová z Centra podpůrné a paliativní péče Všeobecné fakultní nemocnice a 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy ve své prezentaci popsala sedm základních bodů, které stručně shrnujeme v následujících odstavcích.

Jedním z probíraných bodů byl algoritmus léčby covidu-19, ze kterého vyplývá, že nejlepší dostupnou léčbou covidu-19 je naše chování a vakcinace. Co se týče prognózy covidu-19, z dostupných výzkumů vyplývá, že u 95 % nemocných lidí probíhá nemoc v mírné formě, kdy je dostačující domácí léčba. Pro 4 % lidí je potřebná hospitalizace na standardním oddělení (z důvodu potřebné kyslíkové léčby) a pouze u 1 % nemocných je nutná léčba na jednotkách intenzivní péče z důvodu zdravotních komplikací.

Ve své prezentaci se autorka dále zabývala paliativní sedací, což znamená farmakologicky navozenou sedací u umírajícího pacienta s cílem dosáhnout úlevy od jinak nezvladatelných symptomů (např. kašel, delirium).

Dále Dr. Rusinová popsala alokaci vzácných zdrojů. Podle ní tento pojem vyjadřuje, jak se některé složky zdravotní péče stanou vzácným zdrojem, např. lidské orgány k transplantaci. V rámci covidové pandemie se jedná o ventilátory, lůžka intenzivní péče a zdravotnický personál. Na téma alokace těchto vzácných zdrojů proběhla rozsáhlá diskuze, zvláště v západních zemích. Pro naše podmínky se můžeme inspirovat německým doporučením k alokaci vzácných zdrojů Dr. Michalsena, jehož vyjádření je uvedeno v článku časopisu *Paliativní medicína*. Dr. Rusinová dále o tomto časopisu hovořila, jelikož je vedoucí redakční rady. Tento časopis se zabývá paliativním oborem v celé své multidisciplinární odbornosti a reflektuje vývoj oboru. Můžete zde najít články s lékařskou i etickou tematikou nebo zaměřené na problematiku sociální práce a pediatrie. Dr. Rusinová připomněla článek, který vyšel v nultém čísle tohoto periodika a zabývá se sociální prací v dětské paliativní péči.

Kromě nově vzniklého periodika doporučila Dr. Rusinová také podcast *Paliativní medicína*, který naleznete na Spotify. V tomto podcastu proběhly zajímavé rozhovory s odborníky v tomto oboru. Například doporučuje rozhovory s paliatry MUDr. Irenou Závadovou, MUDr. Adamem Houskou nebo s nemocničním kaplanem Ondřejem Doskočilem.

Na závěr svého vystoupení Dr. Rusinová prezentovala dopis své dcery, který reflektuje náročné období covidové pandemie. Poukazuje na realitu paliatra, který v této době má mnohem více práce než kdykoliv jindy, a je proto nutné se také pozastavit a zamyslet se nad tím, co je důležité pro něho samotného i pro jeho rodinu.

MGR. KAROLÍNA POCHMANOVÁ, MGR. MONIKA MARKOVÁ – PROVOZ HOSPICE V DOBĚ NOUZOVÉHO STAVU

V tomto bloku symposia proběhla debata s ředitelkou Hospice Litoměřice Mgr. Markovou a zástupkyní ředitelky a HR manažerky Cesty Domů Mgr. Pochmanovou.

Tato debata představovala praktické shrnutí pandemické situace, jak se s ní obě diskutující setkaly ve svých organizacích. Na počátku, na jaře, probíhala pandemie ve znamení strachu z neznámého (i z důvodu nedostatku ochranných pomůcek), poté

došlo k vytvoření krizového štábu v organizacích, k transformaci poskytované péče jak v mobilním, tak i domácím hospici, k řešení krizové situace zvýšené nákazy mezi zaměstnanci i pacienty v organizaci a k větší propojenosti s odděleními paliativní péče v nemocnicích.

Na začátku debaty Mgr. Pochmanová popsala, jak pandemická situace změnila jejich pohled na poskytování péče u paliativních klientů. Nejvýznamnější organizační změnou bylo zavedení distanční formy poskytované péče. Z důvodu uvolnění co největší kapacity v mobilním hospici (pro možný nápor paliativních klientů v pandemické situaci) bylo několik klientů přesunuto na distanční formu poskytované péče, což vedlo k určité vyšší soběstačnosti pečující rodiny. Rodinní příslušníci dokázali pečovat o svého blízkého za pomoci navigace po telefonu, online hovorů, dostatečného vysvětlení předem nebo dle instruktažních videí. Zvláště úmrtí klienta si Cesta Domů nedokázala představit jinak než za přítomnosti zdravotní sestry. Nicméně právě tyto nové online nástroje pomohly k tomu, že v mnoha případech zdravotní sestra nebyla potřeba, a pokud byla možnost, proběhla pouze na závěr doprovázející návštěva. A právě v těchto nově nastavených online nástrojích budou zaměstnanci nadále pokračovat.

Osobní kontakt s pacientem a jeho rodinou je tak jednou z věcí, které si nyní v mobilním hospici mnohem více váží, jelikož v současné době to není samozřejmost. Samozřejmostí také stále není (nebo nebylo alespoň v době konání sympozia) testování pacientů v hospicové péči, zvláště při převozu z nemocnice do domácího, mobilního hospice nebo i při převozu mezi dvěma službami hospice.

Při zamyšlení, co by pomohlo oběma diskutujícím ke zvládnutí pandemické situace, případně k zvládnutí možné třetí vlny pandemie, vzniklo několik návrhů. Zaprvé by pomohlo méně mimořádných vládních opatření, ale hlavně větší uživatelská přístupnost a lepší spolupráce a propojenost. Například při zavádění povinného testování zaměstnanců ve zdravotnických a sociálních službách byla prodleva doručení testů od plnění povinného prvního testování minimálně týden.

MUDR. PAVEL SVOBODA – MÁ PALIATIVNÍ INTERVENCE V DOMOVECH PRO SENIORY POTENCIÁL SNÍŽIT ČAS STRÁVENÝ NA AKUTNÍM LŮŽKU?

Dr. Svoboda ve svém příspěvku představil proaktivní studii Liz Forbat a spol., která se zabývala snižováním času stráveného na akutním lůžku. Tato studie, která trvala 15 měsíců, byla kvantitativní, prospektivní, intervenční a randomizovaná, v níž cílovou populací tvořilo 1 700 obyvatel ve 12 domovech pro seniory v Austrálii. V této studii využili metodu intervenčních skupin, jež probíhaly pravidelně jednou měsíčně za účasti dvou zdravotních sester a dvou konzultantek. Tématem těchto skupin byla diskuze až o deseti klientech s vysokým rizikem úmrtí, vysokou symptomatickou zátěží a bez plánu péče. Testovanou hypotézou bylo, že provedená intervence v daném zařízení sníží délku pobytu v nemocnici. Tato hypotéza byla v závěru potvrzena. Z výsledků výzkumu bylo prokázáno, že osoby s intervencí strávily v nemocnici o 0,5 dne méně než osoby bez intervence. Délka rozdílu pobytu v hospitalizaci byla zvláště ovlivněna afinitou k prováděným intervencím v daném zařízení neboli schopností

domova pro seniory zakomponovat intervence do péče (např. SOS medikace) a reagovat na potřeby klientů v paliativní péči. Na těchto 12 zmíněných domovech pro seniory byla na závěr odhadnuta úspora za náklady na hospitalizaci až 1,7 milionu dolarů (zhruba 29,5 milionu Kč) ročně. Pozitivní výsledky tohoto výzkumu znamenají podporu pro zavádění odborných intervencí i v našem prostředí, v domovech pro seniory v ČR.

Na závěr mého příspěvku považuji za vhodné dodat, že téma celosvětové pandemie a její dopad na poskytovanou paliativní péči u nás patřilo v loňském roce k těm nejaktuálnějším. Veškeré příspěvky proto přinášely velice zajímavé podněty z pohledu vývoje metodiky a postupů implementace dopadů covidu-19 na paliativu, a navíc obsahovaly konkrétní příklady z praxe dokládající schopnost rychlé reflexe krizových situací v sociální péči.

Doufejme, že všechny tyto poznatky z pandemické situace si budeme během sympozia v příštím roce pouze připomínat.

PhDr. Lenka Holasová

Department of Social Work, Faculty of Arts
(Katedra sociální práce, Filozofická fakulta)
Charles University (Univerzita Karlova)
nám. Jana Palacha 1/2, 116 38 Praha 1
lenka.holasova@sue-ryder.cz

